

RAQAMLI MULTIMEDIA AXBOROTLARNI QAYTA ISHLASH VA YARATISH TEXNOLOGIYASI: TAYANCH SO`Z IBORALARI

Rayimjonova Maxliyo Gulomjonovna

Xonobod shahar kasb- hunar maktabi ishlab chiqarish ta'limi ustasi .

1. **Axborot** – lotincha *Informatio* so`zidan olgan bo`lib tushintiri, biror narsani bayon qilish yoki biror narsa yoki xodisa xaqida ma`lumot ma`nosini anglatadi.

2. **Axborotning reprezentativligi** –obyekt xususiyatini adekvat ifoda etish maqsadlarida uni to`g`ri tanlash va shakllantirish bilan bog`liqdir.

3. **Axborotni mazmundorligi** - semantik (mazmuniy) xajmni ifoda etadi.

4. **Axborotni yetarliligi** - (to`laligi) qaror qabul qilish uchun minimallekin yetarli tarkibga (ko`rsatkichlar jamlamasiga) ega ekanligini bildiradi. To`g`ri qaror qabul qilish uchun to`liq bo`lmagan, ya`ni yetarli bo`lmagan xuddi shuningdek, ortiqcha bo`lgan axborot xam foydalanuvchining qabul qilingan qarorlari samaradorligini kamaytiradi.

5. **Axborotni aktualligi** - (dolzarbligi) axborotdan foydalanish vaqtida uning boshqarish uchun qimmatligi saqlanib qolishi bilan belgilanadi va uning xususiyatlari o`zgarishi dinamikasi xamda ushbu axborot paydo bo`lgan vaqtdan buyon o`tgan vaqt oralig`iga bog`liq bo`ladi.

6. **Axborotning o`z vaqtidaligi** - uning avvaldan belgilab qo`yilgan vazifani xal etish vaqti bilan kelishilgan vaqtdan kechikmasdan olinganligi bildiradi.

7. **Axborotning aniqligi** - olinayotgan axborotning obhek, jarayon, xodisa va xokazolarning rial xolatiga yaqinligi darajasi bilan belgilanadi.

8. **Axborotning ishonchliligi** - axborotning rial mavjud obheklarni zarur aniqlik bilan ifoda etish xususiyatlari bilan belgilanadi.

9. **Axborotning barqarorligi** - axborotning asos qilib oligna mahlumotlar aniqligini buzmasdan o`zgarishlarga tahsir qilishga qodirligini aks ettiradi.

10. **Axborotlashagan jamiyat** - jamiyatning ko`pchilik ahzolari axborot,

ayniqsauning oliy shakli bo`lmish bilimlarni ishlab chiqarish saqlash va amalga oshirish bilan band bo`lgan jamiyatdir.

11. **Tizim** - yagona maqsad yo`lida bir vaqtning o`zida xam yaxlit, xam o`zaro bo`g`langan tarzda faolyat ko`rsatuvchi elemntlar obehktlar majmuasi xisoblanadi.

12. **Axborot tizimi** - Belgilangan maqsadga erishish yo`lida axborotlarni yig`ish, saqlash qayta ishlash va uzatish uchun qo`llaniladigan usullar vositalar va shaxslarning o`zaro bog`langan majmuasidir.

13. Boshqaruv tizimi - boshqaruv obyekti (masalan, korxonalar, tashkilotlar va xakazolardir) va boshqaruv subyekti boshqaruv apparati yig`indisini o`zida namoyon etadi.

14. Elektron pochta - komp`yuterdan tarmoqqa foydalanishga asoslangan bo`lib, xamkor (partnyor)larga imahlumotlar jo`natish yoki ulardan mahlumotlar olish imkoniyatini yaratadi.

15. Audiopochta - bu mahlumotlarni klavitura yordamida eima balki tovush orqali uzatuvchi pochtaidir.

16. Komp`yuter-(xisoblash) tarmog`i - bu aloqa kanallari orqali yagona tizimga bog`langan komp`yuter va terminallar majmuasidir.

17. Global komp`yuter tarmoqlari - turli mamlakatlarda, turli qitalarda joylashgan abonentlarni birlashtiradi. Abonentlar orasida aloqa bunday tarmoqlarda telefon aloqa liniyalarida, radio aloqa sputnik aloqa tizimlari asosida amalga oshiriladi.

18. Mintaqaviy komp`yuter tarmoqlari – bir-biridan ancha uzoqda joylashgan biror mintaqaga tegishli abonentlarini birlashtiradi. Masalan, biror shaxar ichidagi yoki iqtisodiy regionda yoki aloxida bir mamlakatda joylashgan abonentlarni birlashtiruvchi tarmoq.

19. Lokal (maxalliy) tarmoq- kichik bir xududda joylashgan abonentlarni

birlashtiradi. Bunday tarmoq odatda aniq bir joyga bog`langan bo`ladi. Masalan biror korxonaga yoki tashkilotga maxalliy abonentlarni joylashtiruvchi tarmoq.

20. Akkaunt- so`zma-so`z tarjimasi (qayd yozuvi)

21. Antivirus dastur- kompyuter virusi tushgan obyektlarni izlash

22. Bayt- sakkiz bitga teng bo`lgan axborot miqdoring asosiy o`lchov birligi. Keng ishlatilgan qisqartirishlari:

Klobayt(kb)-1024 bayti Megobayt(MV)-1024 kilobayt Gigabayt (GB)-1024 megabayt

23. Bit – axborot tizimlarida axborotning ifodalashning eng kichik birligi. Axborot miqdoring eng kichik o`lchov birligi.

24. Bit sekuntiga-foydali xamda yordamchi axborotga oid barcha uzatilayotgan bitlarni xisobga oladigan axborot uzatish (komp`yuterda ishlov berish) tezligining o`lchov birligi.

25. Banner- Veb saxifadagi reklama xarakatidagi tasvir yoki matn blogi. U reklama beruvchining veb saytiga yoki maxsulot yoxud xizmat turi atroflicha bayon qilingan saxifalarga giper ishoratdan iborat.

26. Veb brauzerlar- internet resurslari va mahlumotlardan foydalanishni tahminlovchi dasturlar.

27. **Veb sayt**-biron-bir soxaga, faoliyatga, voqea va xodisaga bag`ishlangan ma`lumotlarni o`zida jamlangan Internet saxifa majmui.

28. **Veb saxifa**- Internetning eng kichik mantiqiy birligi xisoblanadi.

29. **Veb saytlar**- Veb saxifalardan iborat deyish mumkin.Veb saxifa NTML tilida bo`ladi.

30. **Dasturiy tahminot** – axborotga ishlov berish tizimning barcha yoki bahzi dasturlari, tartiblari, qoidalari va ularga tegishli xujjatlar.

31. **Dasturchi**-komp'yuter dasturiy tahsinotini yozuvchi kirishi. Komp'g'yuter dasturchisi deb komp'g'yuter dasturlash bo`yicha mutaxassis yoki turli xil dasturiy ta`minot uchun kodlar yozuvchi mutaxassislarni atalashi.

32.**Domen**- Internetning tizim birligi. U.bir nechata pog`onadan iborat bo`ladi.

33.**Internet**- bu butun jaxon komp'yuter tarmoqlari majmuidir, yahni yagona standart asosida faoliyat ko`rsatuvchi jaxon global komp'yuterlar tarmog`idir.

34.**Internet do`kon**-Intrnetda joylashgan do`kon peshtaxtasidir.Bunday do`konda Internet orqali uyda turib xam bemalol maxsulotni sotib olish xam mumkin. Xarid pochta orqali yoki kurverlar vositasida amalga oshiriladi. To`lov xam tarmoq orqali bo`lishi mumkin.

35.**Internet manzil**-Internet tarmog`ida joylashtirgan axborot resurslarning murojaat manzillari.

36.**Internet provayder**- Internet tarmog`i xizmatlaridan foydalanishnitahminlab beruvchi yuridik shaxs.

37.**Klavyatura**- komp'yuter va komp'g'yuter xotirasiga mahlumotlarni kiritish qurilmasi.

38.**Kompakt-disk-(SD)** markazida tezligi bor disk shaklidagi axborot tashuvchisi. Undan axborot lazer yordamida o`qib olinadi. Axborotni yozuv usuli va qo`llanishi soxasiga qarab disklarni bir necha turlarini ajratishadi:CD-R,CD-RW,CD-DA,DVD.

39.**Konvertor**-mahlumotlarni bir mashina kodidan boshqasiga yoki bir formatdan boshqasiga qayta kodlash uchun mo`jallangan dasturiy vosita.

40.**Login**-komp'yuterdan foydalanish yoki internetga kirish uchun foydalanuvchi qayd yozuvining nomi.

41.**Messenjer**- u foydalanuvchilar kichik matn ko`rinishidagi xabar yoki o`zaro fayl almashishilari mumkin bo`lgan maxsus dasturdir.Eng mashxur messenjerlar- bu ICQ, QI',Miranda, Google, Talk.

42.**Mini komp'yuter**- o`lchami va bajaradigan amallar xajmi jixatdan juda kichik xisoblanadi. Bunday komp'yuterlar cho`ntak kop'yuterlari deb ataladi.

43.Monitor-komp'yuter xotirasidagi axborotlarni insonga tushunarli ko`rinishda tasvirlaydi.

44.Portativ komp'yuterlar-(noutbuklar)- bunday turdagi komp'yuterlarning ekarin va asosiy blogi birlashgan bo`lib, mobil foydalanishga juda qulay.

45.Printor-mahlumotlarni qog`ozga chiqaruvchi qurilma. Barcha printorlar matnli mahlumotlarni ko`pchiligiga esa rasm va grafik mahlumotlarni rangli ko`rinishda qog`ozga chiqariladi.

46. Sayt(yoki veb sayt)inglischa “site” (tarjimasi “joy”) so`zining o`zbekcha talaffuzi. Umumjaxon o`rgimchak to`ri mahlum axborot topish mumkin bo`lgan va noyob URL bilan belgilangan virtual joy. Veb-saytni ochish uchun brauzer dasturdan foydalaniladi.Veb sayt shaxsiy, tijorat, axborot va boshqacha bo`lishi mumkin.

47.Server-uning 3 ta ma`nosi mavjud

1.Tarmoqda joylashgan fayllar va boshqa resurslardan foydalanishni taqdim etuvchi tarmoqdagi komp'yuter.

2.Mijoz dasturlariga mahlum xizmatlarini ko`rsatuvchi dastur.

3.Server dastur bajarayotgan komp'yuter. Odatda. Mijoz-server arxitekturasi bir necha mijozlarga bir vaqtning o`zida va bir-biridan mustaqil tarzda server bilan o`zaro ishlash imkoniyatini beradi.

48.Server komp'yuterlar- fan va texnikaning turli soxalariga oid masalalarni yechishga xamda tarmoqdagi kopg'yuterlarga o`z resurslarini taqdim etishga mo`jallangan komp'yuterlar. Ularning amal bajarish tezligiva xotara xajmi shaxsiy komp'yuterlarnikiga qaraganda ancha yuqori xisoblanadi.

49.Skaner- komp'yuterga mant rasm slayd fotasurat ko`rinishida ifodalangan tasvirlar va boshqa grafik axborotlarni avtomatik ravishda kiritishga mo`jallangan qurilmadir.

50.Smayl-bu turli emottsiya va aks ettiruvchi, xarf, raqam va belgilardan tashkil topgan nishon xisoblanadi.

51.Spam-elektron pochta orqali beruxsat ravishda jo`natilgan, ko`pincha reklama xarakatdagi xabarlar.

52.Superkomp'yuter-juda katta tezlikni talab qiladigan va katta xajmdagi masalalarni yechish uchun mo`jallangan tizimdir.Bu komp'yuter tizimlari 1 sekunda o`n trilionta amal bajaradi.

53.Xosting- bu begona Veb saytdan o`z veb serveriga yoki begona veb – serveridan o`z “xudud”iga joylashtirib olish xizmatidir.

54.Shaxsiy komp'yuterlar- uyda va ish joyida turli masalalarni yechishda foydalaniladigan komp'yuterlar. Axborotlarga ishlov berish tezligi va xotira tizimi ish faoliyatimizdagi oddiy masalalarni yechishga yetarli xisoblanadi.

55. Elektron pochta-global komp'yuter tarmog'i orqali elektron xabarlarni (xatlarni) yuborish va qabul qilish texnologiyasi.

56. IP manzili-nuqtalar bilan ajratilgan to'rtta sondan iborat noyob internet manzil. Xar bir son 0 dan 255 gacha bo'lgan sonlar oralig'ida bo'lishi mumkin. Masalan, 52,250,175,125.

57. Bluetooth-kichik faoliyat doirasiga ega bo'lgan (chastotalar oralig'i 2,4 GG s) simsiz aloqa texnologiyasi. Tarmoq qurilmalari rasidagi o'zaro ishlashni va ularning Internetga ulanishi osonlashtiradi.

58. Download- yuklab olish. Ma'lumotlarning (odatda faylning) boshqa komp'yuterdan yuklab olishi.

59. G'RS (General Packet Radio Service) mahlumotlarni paketli radio uzatishning umumiy xizmati. Mobil aloqa tarmoqlarida qo'llaniladigan mahlumotlarni uzatish tezligi 171,2 K bit/ sekundigacha yetadi.

60. ID- (Identifer)-identifikator, takrorlanmaydigan nom

61. HTML (Hyper Text Markup Language)-gipermatnli markerlash tili. Foydalanuvchi Veb saxifaning HTML tilida qanday ko'rinayotganini bilish uchun sichqonchani o'ng tugmachasini bosib, menyudan "View Source" (kodni ko'rish) punktini tanlash mumkin.

62. TC/IP (Transmission Control Protocol/Internet Protocol)-Internetda mahlumotlarni uzatish uchun ishlatilgan protokollar to'plami.

63. URL manzili-resurs joyining universal ko'rsatkichi. Internetdagi xar bir saxifaning o'z manzili bor. U domen nomi saxifaga yo'l va saxifa fayl nomidan iborat bo'ladi.

64. WWW-World Wide Web-btun dunyo o'rgimchak to'ri xisoblanib, Internet resurslarni tashkil etish va undan foydalanishni ta'minlab beradi